

Tom Uzhunalil

ČUDOM ŽIV

557 dana u rukama isilovaca

Tom Uzhunalil

ČUDOM ŽIV

557 dana u rukama isilovaca

Salesiana

Zagreb, 2019.

Tom Uzhunnalil

Vivo per miracolo, libero dopo 557 giorni di prigionia nello Yemen

© 2018 by Editrice LDC, Torino

www.elledici.org

Nakladnik i copyright za hrvatsko izdanje:

© 2019 by Salesiana, Zagreb

www.salesiana.hr

Za nakladnika: Mihovil Kurkut

Urednik: Nada Babić

Prijevod: Sonja Vrca Miholić

Lektura: Nada Babić

Korektura: Željka Gmaz

Grafičko oblikovanje korica: Ivana Štrbić

Grafička priprema: Hrvoje Orlović

Tisak: Kerschhoffset d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-205-193-3

Sestri Regini, sestri Juditi, sestri Anzelmi
i sestri Margariti, četirima sestrama misionarkama
ljubavi i još dvanaest osoba koje su ubili teroristi
u Jemenu 4. ožujka 2016. godine.

Njima posvećujem ovu knjigu.

*Dragocjena je u očima Gospodinovim
smrt pobožnika njegovih.*

Psalam 116, 15

Toga su svećenika vjernici držali svecem još živa-živcata, a mene je oduševio više od ikakva superheroja.

1. POGLAVLJE

Sve je započelo u mojemu domu

*Zvao si me i vikao,
probio si moju gluhoću;
zabljesnuo si, sijevnuo si
i rastjerao moju sljepoću...*

sv. Augustin

Moja obitelj

Nikada ne znamo kamo će nas odvesti život, što ćemo postati i što će od nas biti. Nešto neočekivano, neplanirano, a pogotovo ono neželjeno, stalno je u zasjedi i može iznenada banuti na naš put i zaustaviti nam hod ili ga štoviše skrenuti nepoznatim smjerom.

To me i snašlo toga jutra 4. ožujka 2016., jutra kojega sam preskočio svakodnevno planiranje svojih obveza. A

nikada ne bih ni pomislio da ću jednoga dana sjediti za računalom i pisati o svojem životu koji je nenadano bio uzdrman jednim neočekivanim i nasilnim događajem.

Nisam pisac po struci. Moje je obrazovanje bilo više tehničke nego književne naravi. Stoga mi se čini neprimjerenim nazivati se piscem. Pa ipak, evo me: jednostavno pišem o sebi, a jedino do čega mi je stalo jest ispriповijediti kako me Božja ruka spasila čudesnim zahvatom u moju svakodnevicu.

Svećenik sam salezijanac, na pragu šezdesetih, i odvijek sam žarko živio svoj misionarski poziv, ali na jednostavan, uobičajen način. A tako djelujem i sada, kada moje ime i moje lice iskaču iz novina i televizija po čitavu svijetu, kada me stalno zovu da javno svjedočim o onih petsto pedeset i sedam dana.

Uopće se ne osjećam kao kakav junak premda sam imao tjelesnu snagu da se više od godinu i pol dana odupirem zatvoreničkim mukama i nevoljama koje su mi oslabile tijelo, ali ne i dušu.

Nisam iz bogate obitelj. No otkrio sam da posjedujem beskrajno bogatstvo: Bog me ljubi, a moja rodbina i subraća te mnogo divnih prijatelja poštuju me i vole.

Rođen sam 18. kolovoza 1958. godine u Ramapuramu, na području Kottajam, u državi Kerala, u kućici koja je bila kuća molitve, ljubavi i radosti. Peti sam od nas sedmero: Matej, Rosama, Augustin, Marija i ja, a zatim Đoši i David. Moj se otac zvao Vorgiz, bio je poljodjelac. Pišem u prošlom vremenu „zvao se ... bio je“, jer on je već nekoliko godina u nebu. No još je uvijek jako prisutan u momemu životu. Na drugačiji način, ali ipak stvaran.

Ramapuram je selo poput mnogih drugih razasutih po mojoj zemlji, po Indiji. No to je i mjesto koje zaslužuje jedinstven prostor u povijesnom, vjerskom, kulturnom i

književnom životu Indije. Primjerice, u tom je selu rođeno dvoje velikana književnosti na malajalamskom¹ jeziku: Ramapuramski Ratnik² (začetnik *vančippattu* pjesništva, jednoga oblika pučke umjetnosti države Kerala) i književnica Lalithambika Antharđanam³. No to je i područje od vjerskoga značaja, kako za hinduse (Nalambalam Darsanam⁴), tako i za kršćane (domovina mnogih svetih osoba kao što su Theverparambil Kundačhan⁵, Mar Paremakkal⁶, upravitelj nadbiskupije Kodungalor itd.).

Moje je selo poznato i po proizvodnji gume od lateksa. Zahvaljujući tomu, moja obitelj imala je sve potrebno za život. Obrađujući listove lateksa zarađivao sam trideset rupija (što iznosi četrdesetak centi eura). Od toga je novca moj otac uspio kupiti jednu kozu.

Bila je dobrodošla u našem domu, godinama smo doručkovali njezino mlijeko i objedovali sir koji je vješto pripremala moja majka. A bila nam je i draga družica u našim dječjim igrama.

Malo pomalo, broj se koza povećavao, a moj otac postao je ponosnim vlasnikom nevelika uzgajališta koza, čime je dostojanstveno uzdržavao obitelj.

Dan kada sam odbio moliti

Moj otac zaista je bio poseban čovjek, iznimna osobnost koju vrlo dobro pamtim od svojih ranih dana.

Dojmile su me se njegova velika ljubav prema molitvi i snažan osjećaj gostoljubivosti. Ljubazno se odnosio prema drugima, imao je srce otvoreno bližnjima, uvijek spremno svakomu pomoći. Te je vrline različitim načinima prenio na nas djecu.

On me poučio i vrijednostima stvari i vrijednostima

vjere, baštini koja će mi koristiti više puta u životu, posebice u teškim danima otmice. Ima jedan događaj koji bolje od mnoštva riječi ukratko prikazuje ozbiljnost mojega oca.

Jedne je večeri cijela obitelj bila okupljena u uobičajeno vrijeme za molitvu. Bio sam pospan, od umora sam jedva stajao na nogama. Nisam imao volje moliti. Moj se otac nije dao smekšati, posjeo me za stol zajedno s ostalima. Uzrujao sam se i odlučio ne otvarati usta. Tada mi je, bez imalo kolebanja, otac odalomio zvonku pljusku koja je odjeknula prostorijom.

Podigao sam pogled prema svojoj majci Thresiakkuti (Terezijica, tj. mala Terezija) koja je i sama bila iznenađena neuobičajenim očevim postupkom, ona me zagrlila i smireno mi pokušala objasniti kaznu koju sam primio: „Zlato, tata te udario jer nisi htio moliti s nama. Ako i možemo odbiti jelo koje hrani naše tijelo, ne bismo nikada smjeli odbiti jelo koje hrani našu dušu!“

Dobro sam naučio lekciju. I bila mi je vrlo korisna za ostatak života, posebice kada sam bio postavljen za odgajatelja mnogim dječacima. Jedino čime se nikada ne ću služiti kao „podrškom“ svojim riječima bit će pljuske, jer pamtim što je govorio don Bosco: „Dječacima treba ponavljati sa strpljenjem i poniznošću: deset, stotinu, tisuću puta.“ U težim slučajevima vraćao sam se *preventivnomu sustavu* don Boscova odgoja: bolje unaprijed savjetovati nego kasnije kažnjavati.

Takva je bila moja majka sa mnom i s mojom braćom: uvijek nježna, dobra i strpljiva. Od nje smo naučili cijeniti vrijednost i ljepotu molitve. Riječima i primjerom pomagala nam je da izrastamo u *dobre kršćane i časne građane*, obrazac koji ću kasnije upoznati kao čvrstu točku don Boscova odgojnoga sustava.

Shvatio sam, posebice po svojoj majci, kako je potrebno troje da bi se izraslo u dobra kršćanina: obitelj ukorijenje-

na u molitvi, okolina koja će stvarati i poticati vjeru i, naposljetku, ljudi koji će s radošću svjedočiti evanđelje.

Svećenik onih posljednjih

Na moj je duhovni razvoj, uz obitelj, utjecalo školsko i župno okružje. Pohađao sam školu koji su vodili karmelićani, okružen s puno ljubavi i malih znakova pažnje, odlazio u župu svetoga Augustina u kojoj se čuvaju relikvije blaženoga Augustina Theverparambila, poznatijega kao *Kundāchan*, što znači mali svećenik, *svećeničić*.

Taj je nadimak dobio zbog niska i sitna stasa. Svoje je tjelesno obilježje pretvorio u prednost: govorio je da tako može bez poteškoća ulaziti u male i niske kolibe svojih župljana, a igrajući se s djecom osjećao se ... na njihovoj visini.

Taj *mali veliki svećenik* zaokupio je moju djetinju pozornost. Toga su svećenika vjernici držali svecem još živa-živcata, a mene je oduševio više od ikakva superheroja. Svi su ga cijenili zbog njegova poslanja među *harijanima*⁷, to jest *nedodirljivima*, koje danas nazivaju *dalit*.

Njima je čitav svoj život posvetio blaženi Augustin Theverparambil, svećenik za kojeg bismo danas rekli da je snažan, hrabar i velikih sposobnosti. Zapravo, bio je to jednostavan čovjek, ponizan, neumoran u službi, potpuno posvećen skrbi o siromasima. U pratnji jednoga katehete pohodio je siromahe svaki dan: u njihovim kolibama ili na njivama. Poznavao je po imenu svaku osobu, od najmanje do najstarije.

Kada bi završio posjet, u svoj bi dnevnik pomno bilježio podatke o svakomu tom siromahu. Unosio bi datume njihova rođenja, vjenčanja, prigode u kojoj su htjeli razgovarati s njim i ispovjediti se. Njegovih je šticećenika bivalo sve

više, uskoro su uz prvi dnevnik nastala još dva, toliko se ljudi obraćalo *malomu svećeniku*.

I tako su mnogi među nedodirljivima, oduševljeni njegovim svjedočenjem i načinom života, pronalazili vjeru. No on je, prije kakvih potrepiština, darivao sama sebe omogućujući da Božja ljubav isijava iz njegova srca i njegovih djela. Bio je pravi promicatelj bezuvjetne ljubavi. Na oca Augustina gledat ću kao na uzor u darivanju sama sebe Gospodinu i bližnjemu.

Poziv kojemu se nije moglo odoljeti

U moju seosku župu povremeno su dolazili misionari. Svojim propovijedanjem sijali su sjeme poziva, a ono je u mojemu srcu ubrzo pustilo duboke korijene. Bio sam očaran njihovim riječima, žarom i snažnim duhom služenja koji su unosili u naviještanje evanđelja.

Osim misionara koji bi navraćali u prolazu, mogao sam uživati i u prisutnosti mnogih drugih osoba koje su posvetile svoj život Gospodinu. Među njima su bili moji ujaci don Augustin Vičhat i don Abraham Ajkkara te bratić mojega oca, don Matej Uzhunalil, koji je bio utemeljiteljem prve salezijanske misije u Jemenu, no umro je 2015. godine. U meni je prekrasna uspomena na svečano ozračje koje bi zavladao kada bi on došao u našu kuću. Svakomu bi od nas posvetio kakav ljubazan čin i punu pozornost. Unatoč poodmakloj dobi i bolesti koja mu je oslabila tijelo, govorio bi nam o mukama i izazovima s kojima se susretao kao misionar. Tako je bilo sve dok nisu završili njegovi zemaljski dani.

Meni će on uvijek ostati primjer koji treba nasljedovati. Još jedan svećenik presudan za moj poziv bit će don Filip Thajil, salezijanac kojega sam susreo kad sam išao u drugi

razred srednje škole. I on je bio malen stasom, ali velik u pozivu, pun životne snage i radosti. Govorio nam je o don Boscu, mladomu svećeniku koji je prispio u Torino tražeći dječake bez roditelja, napuštene na ulicama i besposlene, koji su završavali u zatvoru jer se nitko nije brinuo o njima. Gledajući ga, pomislio sam kako bih i ja trebao započeti službu odgajatelja i svećenika. Kasnije, kada sam ušao u salezijanski kolegij, naišao sam i na savjet koji je sâm don Bosco dao Franji Besuccu, jednomu od svojih najboljih dječaka: „Ako želiš postati dobar, čini samo troje i sve će biti dobro. (...) Evo ih: radost, učenje, milosrđe. To je velik plan, budeš li ga ostvarivao, moći ćeš sretno živjeti i činiti dobro svojoj duši.“ Radost, učenje, milosrđe – to je ono što sam želio steći.

Svakim sam danom sve više osjećao koliko me privlači taj svećenik mladih. Svaka sumnja o mojoj budućnosti otklonjena je onoga dana kad je don Filip zapitao nas dječake ima li među nama tko spreman postati svećenikom i misionarom. Ja i moj kolega iz razreda pogledali smo oko sebe i, ne razmišljajući mnogo, podigli ruku, a srce kao da je htjelo iskočiti iz grudi. Odlučio sam. Više se ne ću vraćati unatrag. Želio sam postati svećenik. I to salezijanac.

Godine prije aspirantata⁸

Završivši drugi razred srednje škole, započeo sam svoj put poziva u Vaduthali, u salezijanskoj srednjoj školi u pokrajini Ernakulam (Kerala, jugozapadna Indija). Doputovao sam autobusom. Tijekom putovanja glavom mi je prolazilo tisuću misli, tisuću pitanja, a srce mi je snažno udaralo. Stigao sam na odredište oko podneva, nakon nemalo sati putovanja. Našao sam se pred nizom bijelih dvokatnica s velikim prozorima. Zamišljao sam da se iza

tih prozora nalaze dvorane pune svjetla. Predstavio sam se na ulazu u školu, tamo me je vrlo srdačno primio jedan salezijanac. S njime sam obišao školu okruženu širokim drvoredima, voćkama i vrlo visokim palmama. Zadivio me pogled na nogometno igralište koje mi se učinilo beskonačnim: predvorje meni čarobna i prekrasna svijeta!

Prvi put u životu vidio sam don Boscov kip, a malo dalje i kip Dominika Savija, no njegovo sam lice vidio i prije, u jednoj kapelici u Ramapuramu. Započelo je moje novo iskustvo u proširenoj obitelji: s kolegama koji su dolazili iz svih krajeva Indije.

Odjednom sam se našao u snažnu ritmu prvoga razdoblja školovanja: predavanja, poslovi, sport, glazba, engleski... Zapravo, nisam ni imao vremena zavlačiti se u labirint čežnje za roditeljima i braćom koji su ostali kod kuće. I zaista, svaki put kada bi na površinu isplivalo sjećanje na njih, pojavila bi se kakva dužnost ili nogometna utakmica što bi oslabjelo sjećanje i ublažilo tugu zbog njihove udaljenosti.

Po završetku toga iskustva, u lipnju 1975. godine, prešao sam u salezijanski konvikt u Tirupaturu (u Tamil Nadu) na jednogodišnju pripremu za novicijat. Došao je moj otac donijevši mi odjeću potrebnu za boravak u kolegiju, a jedan me subrat otpratio na kolodvor u Ernakulam.

Prisjećajući se prvih koraka na putu k svojem pozivu, osjećam da mnogo dugujem svojoj obitelji: uvijek su podržavali moj izbor i opskrbili me onime što je potrebno za život.

Dok sam čekao vlak koji će me odvesti na novo odredište, promatrao sam krajolik. Bilo je oblačno jutro, ali zrak je bio vlažniji nego obično. Kapljice znoja klizile su mi niz leđa. U jednom sam trenutku na istom peronu zamijetio dječaka: činilo se da je moje dobi.

Držao je kovčeg velik poput mojega, iste boje. I on je, isto kao i ja, nosio madrac. Pomislio sam da imamo isto odredište. Tek ću kasnije doznati njegovo ime: Emanuel Mevada. Jednoga će dana i on postati salezijanac i budući ravnatelj salezijanskih škola u gradu Irindalakud, u Kerali.

Ukrkali smo se u vlak. Prvi sam put prešao granice države Kerala i stigao u Tamil Nadu. Dojmilo me se mnoštvo koje se brzo kretalo širokim ulicama kao da im se nekamo žuri. Preplavio me snažan miris jasmína, cvijeta koji žene rado pričvršćuju na šešire kao malen, dopadljiv i vrlo prikladan ukras. Ulični prodavači te cvjetove nude kao velike ogrlice, stalno orošene da bi ostali svježí.

Na putu sam naišao na malu skupinu djece, mnogi su bili bosí, ali dražesni i uredni u svojim školskim odorama.

SADRŽAJ

1. POGLAVLJE - Sve je započelo u mojemu domu	7
2. POGLAVLJE - Prvi koraci u salezijanskom životu	17
3. POGLAVLJE - Torbas velikim darovima	25
4. POGLAVLJE - U zemlji jasmína	35
5. POGLAVLJE - Rat bez kraja	49
6. POGLAVLJE - Napad	63
7. POGLAVLJE - Dani zatvoreništva	75
8. POGLAVLJE - Moja zahvala tebi, Gospodaru života	91
9. POGLAVLJE - Slobodan nakon petsto pedeset i sedam dana	99
10. POGLAVLJE - Povratak kući	107
11. POGLAVLJE - Dva načina kako živjeti život	119
Pogovor	141
Bilješke	151

Sva prava pridržana.

Nijedan se dio ove knjige ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronički, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti nakladnika.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001043253.

Tiskano u Hrvatskoj, listopad 2019.

1 2 3 4 5 * 23 22 21 20 19